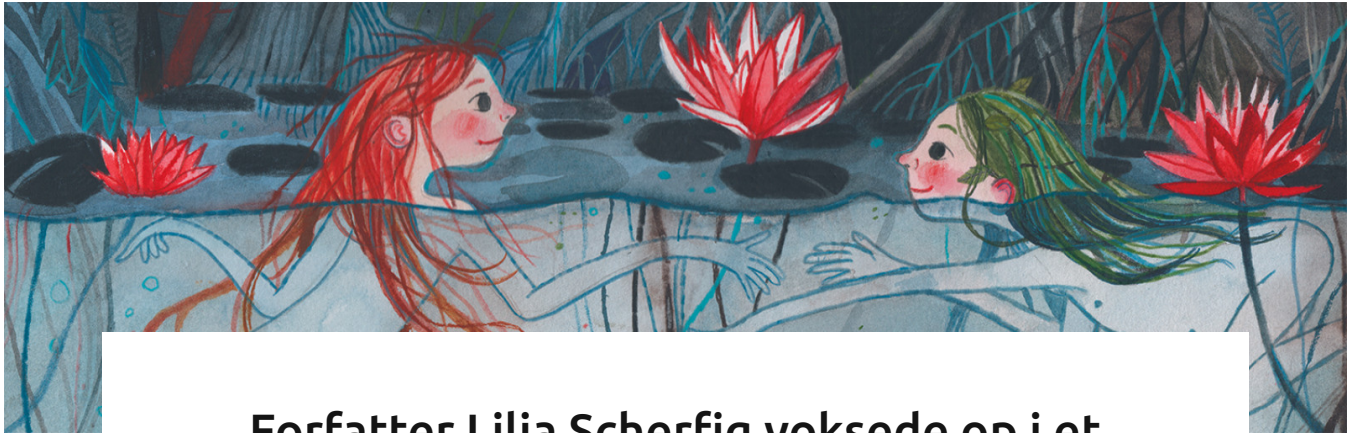

Forfatter Lilja Scherfig voksede op i et politisk hjem, hvor børn ikke måtte græde

Som barn fik Lilja Scherfig fortalt, at hendes følelser var forkerte. Nu skriver hun børnebøger, som lærer forældre ikke at misbruge magten over deres børn, og som viser alt dét lys, der er at finde i livet, hvis vi tør vise vores følelser og være dem, vi er

Gustavs kanin er død. Den er blevet taget af ræven. Han vil ikke have en ny kanin, han vil kun have Ninus tilbage. Han begynder at græde i sorg over at have mistet sin elskede kanin. Men han får fortalt af sin far, at store drenge altså ikke græder over en død kanin. Så tager Gustav riflen i fars skab og går ud for at tage hævn over ræven, som har taget hans Ninus.

Historien om Gustav, Ninus og ræven har titlen 'Rævefælden' og er én af Lilja Scherfigs anmelderroste børnebøger. Den 52-årige forfatter voksede selv op i et kommunistisk hjem, hvor hun, ligesom Gustav i historien, fik at vide, at hun ikke skulle græde, at hun skulle være mindre følsom og ikke have så ondt af sig selv.

"Det er jo fuldstændig vanvittigt at lære som barn? Vores følelser er jo en kæmpe del af de mennesker, vi er. Hvis vi ikke giver dem lov til at være der, så bliver det noget forkvaklet noget," siger hun.

Nu har hun gjort det til sin mission at fortælle forældre om den store magt og påvirkning, de har på deres børn, og minde dem om, at de skal passe på, at de ikke kommer til at misbruge den. Det er det, hun gør i sine bøger til både børn og voksne. Og så vil hun samtidig vise os alt det håb, der er, og det fantastiske liv, vi kan få, hvis vi giver os selv lov til at føle alle følelserne og leve livet fuldt ud uden at holde os tilbage fra at grine, græde, danse eller elske.

Lad være med at have så ondt af dig selv

Lilja Scherfig voksede op i Græsted på Nordsjælland. Hendes forældre var begge kunstmalere, og de boede for enden af en bumlevej i et hus ved mosen. De havde hverken elvarme, toilet med skyl, fjernsyn eller bil og levede i det hele taget på en helt anden måde, end hendes klassekammerater gjorde.

"Jeg elskede at komme på besøg hos mine klassekammerater. De boede i parcelhuse, der var styr på tingene, de spiste fredagsslik og så børne-tv, og mødrene gik med smukke raslende armbånd. Jeg var så misundelig og betaget. Der var her min historiefortælling startede, for når jeg kom hjem, fortalte jeg om livet i parcelhusene til mine forældre og mine forældres venner," siger hun.

Lilja Scherfigs familie var kommunister, og der var altid mange samtaler om politik rundt om middagsbordet. I hendes familie var der altid et stort fokus på, hvordan man skulle redde verden og ikke så meget på, hvordan man selv havde det.

"Der var ikke så meget plads til følelser. Følelser var noget, man gemte væk. Det var hørene i Afrika – det var synd for – men det var aldrig synd for os. Jeg fik hele tiden at vide

betændelse i halsen, det var sygdommen. Men det var aldrig sygdommen, der var årsagen til, at jeg skulle være tykhudet og ikke være så følsom eller nærtagende. Men det bliver jo noget forkvaklet noget, hvis vi bare skal skubbe alle følelser ind under gulvtæppet,” siger hun.

Lilja Scherfig
Foto: Ida Wang

Når tårer bliver vejen til en indlæggelse

I Rævefælden ved Gustav ikke, hvad han skal gøre af de følelser, han oplever, da hans kanin dør, og faren fortæller ham, at han ikke må græde. Det ender med, at han handler vredt og aggressivt og hævner sig på alle rævene. Til sidst bliver han selv forvandlet til en ræv og sat bag tremmer.

”Han bliver til dét, han selv hader. Han bliver dyrisk frem for blot at få lov til at være ked af det og være i sit hjerte. Jeg tror, det er sådan, det er. Det er ikke naturligt at holde følelser tilbage. Vi skal have lov til at have dem og udtrykke dem,” siger hun.

Da Lilja Scherfig selv var tredive år gammel, døde hendes far. En uge efter begravelsen, da hun stod sammen med moren og lagde sengetøj sammen, begyndte hun at græde. Da pegede moren på hendes tårer og sagde: ”Pas på med dét der, det kan blive starten på en indlæggelse”.

”Jeg tænkte bare wow. Hvor er det vildt, at hun tænkte sådan. At det var noget sygt eller unaturligt, at jeg græd. Min far var jo lige død. Og jeg vil næsten vove at påstå, at det er mere farligt og unaturligt at lade være med at sørge, end det er at gøre det,” siger hun og påpeger, at hun generelt mener, at kulturen i Danmark kan være lidt følelsesforskrækket.

"Se bare fodboldkampe, hvor portugisere eller brasilianere græder for åben skærm eller holder sig på hjertet. Det kunne vi godt lære noget af i Danmark. Vi kan godt være lidt 'træmennesker'. Jeg elsker, når folk tør vise, hvad de føler. Det er befriende!"

Fra bogen 'Dybt vand'
Foto: Illustration af Otto Dickmeiss

Moderne eventyr med store følelser

Lilja Scherfig har tidligere både arbejdet som journalist og skrevet store teaterstykker. Som trediveårig blev hun optaget på forfatterskolen for børnelitteratur og fandt ud af, at det særligt er i børnelitteraturen, at hun føler sig hjemme.

"Når min mission netop er at give os lov til at være os selv med alle følelserne, så er børnelitteraturen et herligt sted at være, for her bliver netop hevet fat i alle de store følelser. Der er plads til det eksistentielle, det filosofiske som: Hvad er det gode menneske? Hvad er det levende menneske? Voksenlitteraturen er ofte præget af mere underspillede følelser og flotte sætninger, der godt bare kan stå alene. Men det kan de ikke i børnelitteraturen, der skal være store følelser og en tydelig udviklingshistorie," siger hun.

Lilja Scherfig kalder selv sine børnebøger for "moderne eventyr", fordi de alle sammen på samme måde som eventyr rummer en udviklingshistorie, en transformation og en belønning for personerne.

"Mine historier tager udgangs-punkt i svære følelser og konflikter. Jeg stiller mine personer et sted, hvor de skal gå igennem noget svært og voldsomt. Jeg vil vise, hvordan det føles,

når man oplever noget voldsomt, hvis ens kanin dør, ens ven skifter skole, eller ens far drikker. Så fylder det jo hele verden,” siger hun.

Det er dog vigtigt for Lilja Scherfig med bøgerne også at vise, at der altid er håb. Et lys for enden af tunnelen.

”For mig er det mest interessante, hvordan man kommer styrket ud gennem de store bølger af svære følelser. Hvordan man vinder kongeriget, eller hvordan man bliver stærkere og får mere tro på sig selv. Jeg elsker eventyret og dramaet. Den skal have hele armen,” siger hun.

Fra bogen 'Verdens bedste team'
Foto: Illustration af Lea Hebsgaard Andersen

Vi kan ikke være kærestes, men vi kan godt arbejde sammen

I mange år var Lilja Scherfig kærestes med illustratoren Otto Dickmeiss, som hun fik sønnen Bjørn sammen med. Parret arbejdede sammen om bøgerne, Lilja fandt på historier og skrev poetiske tekster, mens Otto lavede illustrationer til fortællingerne. For få år siden brød parret dog op - men de er stadigvæk venner og arbejder sammen både om at være gode forældre for Bjørn og om at skabe børnelitteratur.

”Otto og jeg passer bare så godt sammen. Han kommer fra et meget kristent hjem, og jeg kommer fra et kommunistisk hjem, og på en eller anden måde, så er det som om, at vi kommer lidt fra det samme. Jeg elsker, at Otto tager det guddommelige ind i fortællingerne og skruer helt op for tårerne og dramatikken i tegningerne,” siger Lilja.

Både Otto og Lilja tænker i store følelser og kontraster. Når de laver børnelitteratur sammen, bliver der også gjort plads til både det gode og det onde, himmel og helvede og de store tanker om, hvad det gode menneske og det gode liv er.

"Samarbejdet fungerer stadigvæk super godt. Der har ikke været nogen dramatik i vores brud. Pointen var jo bare, at vi ikke skulle være kærester længere. Så er Otto måske ikke lige den, jeg spiser med eller går ind og sover sammen med. Men vi er jo venner. Og vi kan stadigvæk lave ting sammen og samarbejde om vores søn. Det ville da godt nok være ærgerligt, hvis man skulle stoppe det hele, bare fordi man ikke har lyst til sex med hinanden mere. For mig har det ikke været et farvel til Otto men et på gensyn. Vi skulle bare finde en ny måde at være sammen på," forklarer hun.

Lilja Scherfig har altid undret sig over, hvordan folk, som har elsket hinanden og valgt hinanden som partnere i livet, pludseligt kan gå fra hinanden og aldrig mere se hinanden - og måske endda hade hinanden.

"Jeg har haft fokus på, at jeg har et kæmpe ansvar overfor min søn. Han er kommet til verden, og det er fuldstændigt fantastisk, og så er det vigtigste altså, at han har det godt. Så alt det, som man kunne blive sur over i sådan et brud, det har jeg tilgivet, og Otto har også tilgivet mig. Fordi vi har et barn, og han kan blive påvirket af alt muligt. Vi bliver nødt til at være nogle ordentlige forbilleder og blive ved med at vise hinanden respekt og kærlighed," siger hun.

Lilja og Otto bor i dag i samme gade på Frederiksberg i København. Det betyder også, at deres fjortenårige søn, Bjørn, selv kan gå frem og tilbage mellem forældrene og bestemme, hvor han vil være henne.

"Vi har en kat her hos mig, og ofte kommer han forbi med en undskyldning om, at han lige skal se katten. Jeg ser ham næsten hver dag, også når jeg ikke "har" ham. Det er rart. Jeg synes nemlig også, det er et magtmisbrug at bestemme, hvor meget tid barnet har hos hver forælder. Det kan være så ubehageligt," fortæller hun.

Lilja Scherfig, Otto Dickmeiss og deres søn.
Foto: Privatfoto / Lilja Scherfig

Vi skal ikke tage vores børn som gidsler

En anden del af Lilja Scherfigs mission som børnebogsforfatter er, at hun gerne vil gøre forældre opmærksomme på den magt, de har over deres børn.

Hun forklarer, at det er vigtigt, at vi er opmærksomme på, hvad vi siger, og hvad vi gør overfor vores børn. Så de ikke ender med at stå krænkede og sårede tilbage.

“Børn skal ikke bruges som gidsler i en eller anden krig, hvor de skal tage stilling og høre alt muligt dårligt om nogle mennesker, som de faktisk elsker. Det er så slemt, det man kan udsætte børn for. Man tror måske selv, at man er en fantastisk far eller mor, men man glemmer bare, at det er de små ting, man skal passe på med,” siger hun.

I Liljas bøger er det forældrene, der er de onde, fordi de nogle gange kommer til at misbruge deres magtprivilegie overfor børn.

“Forældre kommer nemt til at krænke, tale ned til, ydmyge og føre alle deres egne holdninger videre til børnene. Det er måske okay, hvis det er naboen, de hader. Men hvis det er ens mor, som faren hader, så er det bare ikke sjovt. Det er tortur faktisk. Børn skal ikke være sådan nogle nikkedukker, som bliver dresserede ind i de voksnes forkvalede måde at klare livet på. Pludseligt har man givet sine børn lænker på, uden at man overhovedet var klar over det. Og det kan tage et helt liv at komme ud af de lænker og blive til et levende menneske,” siger hun.

Lilja ser ikke kun sine bøger som litteratur for børn - men som litteratur for alle aldre. De voksne kan lære om deres magtmisbrug, og børnene kan lære, at de er gode nok og gerne må have alle de følelser, som de har.

Fra bogen 'Farfar'
Foto: Illustration af Otto Dickmeiss

Et kærligt puf ud i eventyret

Lilja Scherfigs far døde, da hun var tredive år gammel. I året efter hans død satte hun sig ned til hans grav hver dag og skrev dagbog. Hun skrev alt, hvad der faldt hende ind, også om drømme og håb, og hun fandt en kæmpe styrke i sig selv gennem dagbogsskrivningen.

“Jeg skrev mig gennem skriveblokeringer og hele vejen ind til det sted, hvor jeg kunne tale direkte fra mit hjerte. Det hjalp mig med at finde min egen skrivestemme, og jeg kom i kontakt med en helt ny lidenskabelig og kunstnerisk side, som jeg aldrig havde oplevet før,” fortæller hun.

I dag skriver Lilja Scherfig stadigvæk dagbog hver dag. Lige nu er hun i gang med at skrive sin første bog til voksne, som har titlen ‘Dagbogsliv - Skriv, elsk og vær dig’ og bliver udgivet d. 1. maj. I bogen blander hun ærlige erindringer fra sit eget liv med guides til at skrive dagbog og sætte gang i den kreativitet og lidenskab, som hun selv oplever med dagbogsskrivningen.

“Det er en hyldest til dagbogen og en hyldest til livet. Jeg føler virkelig at dagbogen er det vildeste redskab, man overhovedet kan bruge. Det er en måde at tage magten tilbage til sig selv på. Man får en indsigt i, hvem man er, hvilke følelser man har, og hvad ens drømme egentligt er. Dagbogen handler ikke så meget om at fedte rundt i problemer men mere om at gå ind og tænde for lyset, som man har indeni. Skrue op for det,” fortæller hun.

Både med sine børnebøger og med sin nye bog til voksne vil Lilja Scherfig gerne opfordre til, at vi husker at være i live, give os selv plads til at have alle følelserne og være dem, vi er. Vi skal ikke bare leve som

zombier, men vi skal være bevidste om, hvem vi selv er, og hvad vi har lyst til.

“Det med at skrive dagbog handler jo for mig om at være i live. At være et levende menneske frem for blot at være en trædukke. Og det er også det, alle mine børnebøger i virkeligheden handler om. Jeg vil gerne give et kærligt puf til, at vi lever et mere levende og lidenskabeligt liv. Nogle gange skal man lige skubbes lidt ud i alle de eventyr, der venter på én”.

Fakta:

Den 1. maj udgiver Lilja Scherfig sin første bog til voksne med titlen ‘Dagbogsliv - Skriv, elsk og vær dig’. Udkommer på Gads Forlag. Alle bøger, som der vises illustrationer fra her i artiklen, er udgivet på forlaget Jensen & Dalgaard.

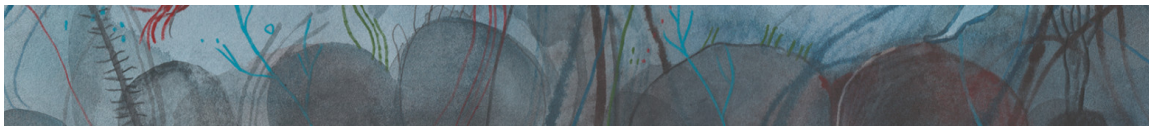
Lilja Scherfig er født 20. Maj 1970.

Hun har siden 2006 skrevet litteratur for børn og unge og har stor succes med sine magiske og nutidige eventyr, der tager fat om de store følelser i livet.

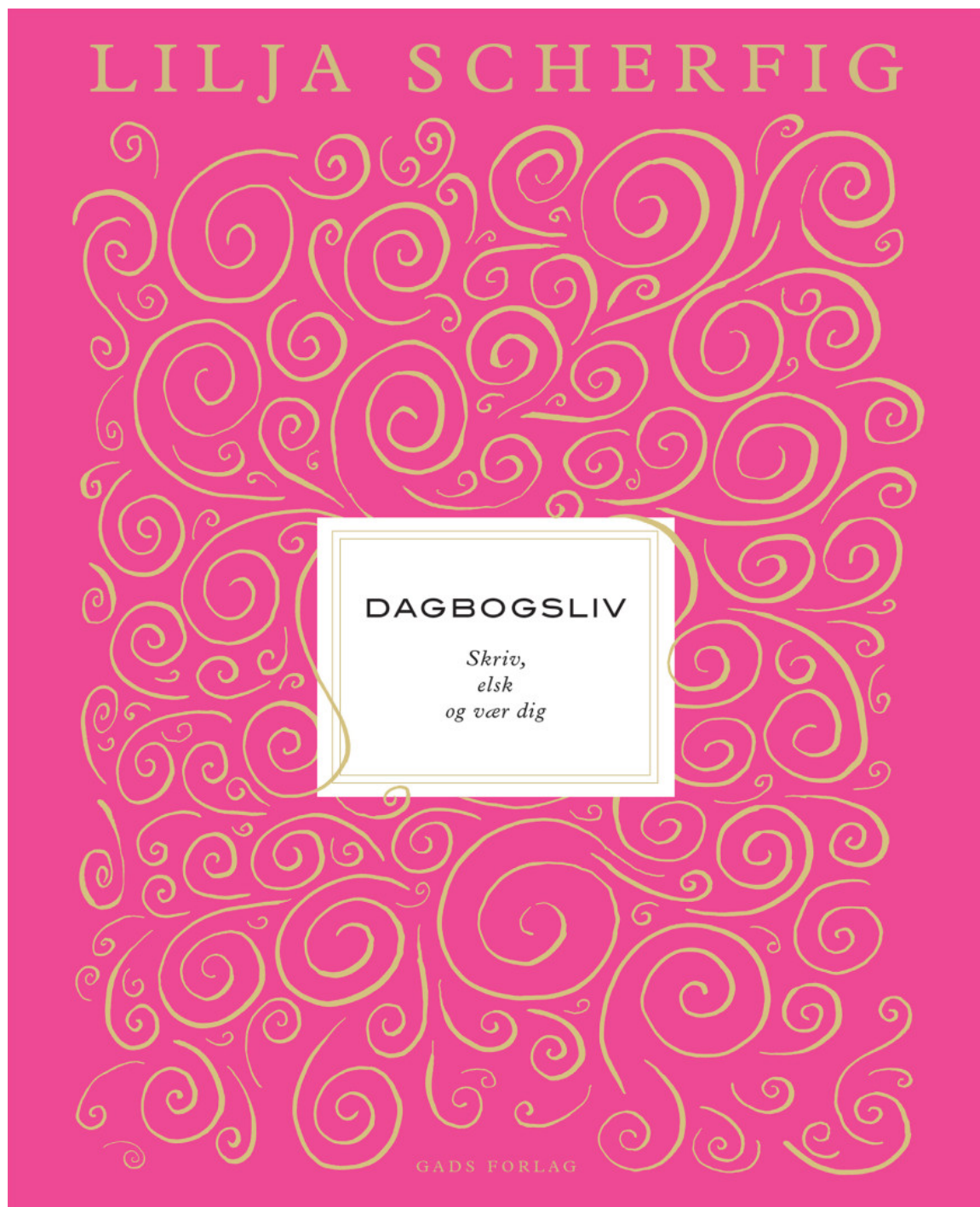
Blev nomineret til Kulturministeriets Forfatterpris for børnelitteratur 2022 for bogen ‘Drengen uden øre’.

Hendes bedstefar var forfatter og billedkunstner Hans Scherfig, som blandt andet har skrevet ‘Det forsømte forår’ og som er kendt for sine malerier af dyr i junglen.

Fra bogen 'Min hale'
Foto: Illustration af 'Signe Kjær'

Forside på Lilja Scherfigs kommende bog 'Dagbogsliv'

